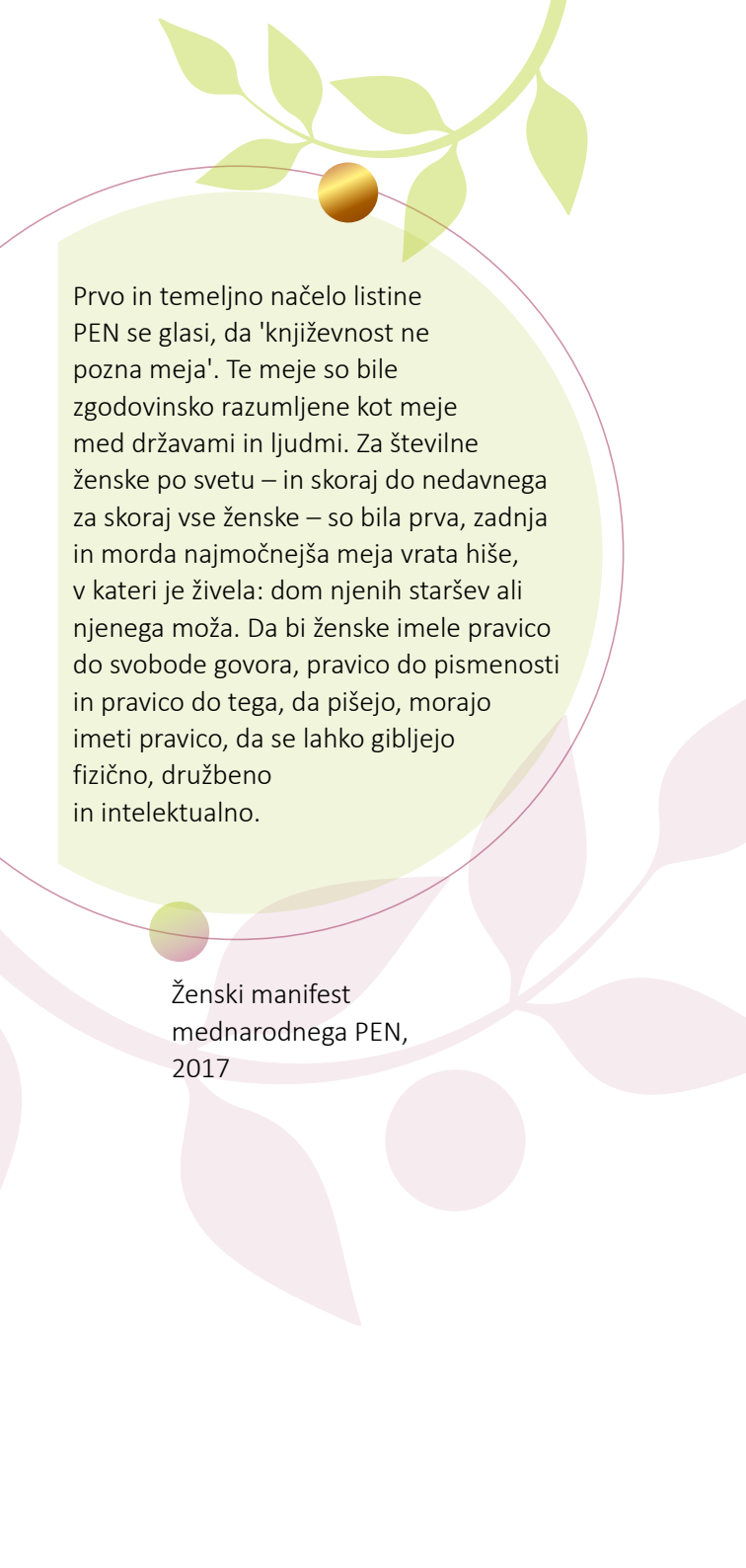

Ženski odbor
Slovenskega centra PEN

Literarna nagrada
MIRA
za leto 2017

Prvo in temeljno načelo listine PEN se glasi, da 'književnost ne pozna meja'. Te meje so bile zgodovinsko razumljene kot meje med državami in ljudmi. Za številne ženske po svetu – in skoraj do nedavnega za skoraj vse ženske – so bila prva, zadnja in morda najmočnejša meja vrata hiše, v kateri je živela: dom njenih staršev ali njenega moža. Da bi ženske imele pravico do svobode govora, pravico do pismenosti in pravico do tega, da pišejo, morajo imeti pravico, da se lahko gibljejo fizično, družbeno in intelektualno.

Ženski manifest
mednarodnega PEN,
2017

Ob podelitvi pete Literarne nagrade MIRA je čas, da pogledamo nazaj in se vprašamo, ali se je položaj slovenskih književnic izboljšal. Lahko odgovorimo pritrdilno in nikalno. Pritrdilno, saj vidimo, da književnice za svoje prodorno ustvarjanje prejemajo literarne nagrade z izjemo dveh – ena romaneskna je še kar moškega spola, in tudi Prešernova se rada obotavlja pri ženskih imenih. Drugačno podobo pa kažejo učni načrti za pouk književnosti v osnovnih in srednjih šolah, kjer slovenske književnice praktično ne najdejo obravnave, s čimer šolske oblasti kratijo osnovne človekove pravice do izobraževanja šolajoči se mladini.

Mednarodni PEN in Ženski odbor Slovenskega centra PEN MIRA si prizadevamo, da bi bili glasovi književnic enakovredno slišani in upoštevani. Tako je letošnji kongres mednarodnega PEN sprejel spremembo Temeljne listine in uzakonil enakopravnost spolov v tej organizaciji. Hkrati je enoglasno sprejel Ženski manifest, v katerem zagovarja mednarodno priznana načela, kot nenasilje, varnost, izobraževanje, enakost, dostopnost in pariteta. Kultura, religija in tradicija ne morejo biti pomembnejše vrednote od človekovih pravic. Spolno pogojena cenzura v učnih načrtih za pouk književnosti se mora nehati.

PEN in Ženski odbor MIRA verjamemo, da dejanje utišanje osebe pomeni zanikanje njenega obstoja. Je oblika smrti. Človeštvo je v primanjkljaju in je oropano brez polnega in svobodnega izražanja ženske kreativnosti in znanja.

Tanja Tuma

Foto: Aleksander Čufar

Peta nagrada MIRA daje glas izjemni literarni poznavalki, ustvarjalki in povezovalki Alenki Jensterle-Doležal, ki živi in ustvarja v Pragi, duhovni prestolnici mnogih ženskih intelektualk dvajsetega stoletja.

Alenka Jensterle-Doležal

Pesnica in literarna znanstvenica Alenka Jensterle-Doležal se je rodila 18. decembra 1959 na Jesenicah. Od leta 2002 živi v Češki republiki. Predava slovensko književnost na Karlovi univerzi v Pragi, kjer je organizirala več slovenističnih konferenc. Napisala je tri znanstvene monografije in objavila več zbirk pesmi in prozo: *Juditin most* (1991), *Temno mesto* (1993), *Pokrajine začetka* (1993), *Přeludy* (1996), *Zapisi za S. G.* (2006), *Pesmi v snegu* (2013) in *Pomen hiše* (2016). Je članica Društva slovenskih pisateljev. Že tretje leto je na Češkem organizirala festival slovenskih pesnic Mladi mesec. Živi v Pragi.

*Moj svet bo svet ostrih robov
Smrtno resen
Ustvarjen kot za kazen
Poln nasilja tihega trpljenja in video iger*

*Moj svet bo svet nominalnih fraz
Enostavnih stavkov
Grobih ukazov
Sikajočega preklinjanja
Grdega poniževanja
Diktature vojaških oblek
Kjer bom preživela sama brez otrok in moža
Z izklesano prihodnostjo
Svet zarez in odrgnin
Nevidnih jarkov
Cest ki ne vodijo nikamor
Jeklenih konstrukcij
Visečih mostov
Tihih strellov in nevidnih izdajstev
Skrivanja v čepečem položaju
In nenadnih eksplozij*

*Poln krvi in teles
Raztrganin
Drugih identitet*

*Svet prebijanja skozi puščavo in opuščena mesta
Ki jih je zastrepila radiacija
To bo svet v katerem bom preživela*

*Tako sama
polna bolečine
in izpostavljena*

*Nova poetika
(v spomin na Srečka Kosovela)*

Foto: Igor Grilanc

Vesna Guštin Grilanc

Vesna Guštin Grilanc se je rodila 19. januarja 1955 v Repnu, kjer tudi živi. Končala je študij klavirja na tržaškem konservatoriju, redno pa je zaposlena na Glasbeni matici v Trstu. Že nekaj let se ljubiteljsko ukvarja z ohranjanjem in zapisovanjem lokalne kulturne dediščine, predvsem na področju kulinarike. Knjige: *Je več dnevou ku klobas* (Trst, 1997), *Ogenj na kamnu – življenje ob ognjišču na Krasu in tržaškem podeželju* (Trst, 2002) in *Beri, beri rožmarin zeleni – kraška zelišča v ljudski tradiciji* (Trst, 2005). Njeno ljubiteljsko delo je usmerjeno v poznavanje, ohranjanje in vrednotenje kraških navad, ki se počasi izgublajo.

Ribe so bile na Krasu bolj redko na jedilniku, le včasih so si za kosilo privoščili manjše ribe. Te so *peškadurke* (žene ribičev) v jerbasih raznašale po celem Krasu.

Različno pa je bilo seveda z ribami v obmorskih krajih. Ribe so jedli vsako v svojem letnem času, ker so takrat najokusnejše. Pozno spomladi in poleti sardone (*s'rdune*), sardele, sipe, kalamare in skuše (*škumbre*); jeseni tuno (*ton-tuen*) in belo ribo, ki pa so jo zvečina prodali; o božiču morske plošče (*pašere*), ciplje (*čjeulje*), jegulje (*bežate*), bogomoljke (*kanoče*), agone (*jeraje*). Skozi celo leto pa so lovili drobno ribo (*meldaju-mendaju*), guže, kosmače (*p'urje*) in pobirali prilepke (*petelinčke*). Iz rib so pripravljali različne jedi: *bruadet*, *šopeto*, *šavor*, *župo*, *pašto*, *rižot*. *Tonino* in *srdune* pa so tudi shranjevali. Predvsem *s'rdele* in *škumbre* so pekli na žaru.

Je več dnevou ku klobas

Foto: osebni arhiv

Simona Kopinšek

Pesnica in novinarka Simona Kopinšek se je rodila 27. januarja 1981 v Celju. Doslej je objavljala v revijah Dialogi, Lirikon, Sodobnost, Nova revija, Poetikon, Locutio, Vpogled in v oddaji Literarni nokturno. Leta 2008 je zmagala na mariborskem Pesniškem vrtiljaku, leta 2009 in 2011 je bila med finalistami Pesniškega turnirja. Uvrščena je v antologijskem zborniku *Nova kolekcija*. V prevodu so njene izbrane pesmi objavljene v bosanski reviji *Album*, v zbirki drugih sarajevskih knjižnih srečanj *Gravitacija besed* (Gravitacija riječi) in v antologiji avstrijske revije *Lichtungen*. Pri založbi Litera je izšel njen roman *Mila* (2016). Kot samostojna ustvarjalka živi na Donački gori pri Rogatcu.

Milino življenje je bilo od nekdaj stkano z dožemanjem, ki ga ljudje v njeni bližini bolj niso, kot so razumeli. Leta so ji tekla kot voda, ki nima časa, da bi pogledala nazaj, potem pa se zgodi igra narave in preusmeri tok. Kar je Mila počela za preživetje, je bilo skozi čas srdito obsojano in ko je življenje nanese okoliščine, ki so zahtevale odločitve, ji ni preostalo kaj drugega kot početi, kar zna ali želi. ... Prodajanje telesa je bila navidezno najlažja pot. Kdo bi vedel, zakaj je prav njo pritegnilo početje, ki je materi skrivaj strgalo srce in očeta položilo v grob, preden bi mu pobelilo brado? S tem dejanjem se je njen odmik od zunanjega sveta preobrazil v obris resničnosti, v katero je najprej vstopala po sanjarjenja, po selitvi z dežele po koristna znanstva, knjige, kavo, poglede, hrano, plačila in na pošto. Po navidezni odpiranju za svobodo, ki jo je merila s kratkimi obdobji samopozabe. Bila ji je košček univerzalne moči za sestavljanje zlomljenih delcev sebe, ko se je bilo treba zložiti na novo.

Male smrti v temi

Foto: Andrejka Čufer

Sonja Koranter

Pesnica in pisateljica Sonja Koranter se je rodila 16. septembra 1948 na Dovjem. Do upokojitve je delala v Železarni Jesenice kot tajnica direktorja. Pesmi je pisala že v otroštvu in čeprav se je kasneje lotila pisanja romanov, kriminalk, zgodb, haikujev in pravljic, ni pisanja poezije nikoli prenehala. Izdala je več pesniških zbirk, med njimi **Zemlje krog** (2002), ki je prevedena v češki in angleški jezik, nekaj pesmi pa v več tujih jezikov. Zadnja leta se posveča tudi pisanju pravljic. Za svoje literarno delo je bila nagrajena s Čufarjevo plaketo, priznanjem Občine Jesenice. Živi na Hrušici pri Jesenicah.

posebno
priznanje

nominiranke

*Za živo mejo mrtev čas, nikogaršnji,
saj tatovi svetov vedo, komu podležejo,
ko se obrne list na drevesu in
pade senca v noč.*

*Prišleki, s telesi in glavami na vratu,
režejo svetlobo, prežijo na ptice,
ki vidijo brez oči, da bi prepoznali tisto,
kar se skriva v temi.*

*In potem, potem, ko se glave obračajo,
reke tečejo nazaj, se svetovi tanjšajo,
pridem jaz z ogledalom, prahom in senco,
da bi šli čez prvi prag, po stopnicah
v čudno klet, polno besed.*

*In stanjšan svet se razblini, zlomi
v mojih dlaneh.*

Ko pohodiš svojo senco

Foto: Matic Bajželj

Mirana Likar

Pisateljica Mirana Likar se je rodila 27. januarja 1961 v Novem mestu. Po izobrazbi je bibliotekarka in profesorica slovenščine. Že v študentskih letih je bila dobitnica nagrade časopisa Dnevnik za kratko prozo. Doslej so izšle tri zbirke kratkih zgodb:

Sobotne zgodbe (Cankarjeva založba, 2009), *Sedem besed* (Založba Literatura, 2012) in *Glasovi* (Založba Modrijan, 2015). Pri Založbi Modrijan je letos izšel tudi njen roman *Babuškin kovček*. Za svoje kratke zgodbe je prejela nekaj nagrad, med drugimi Lapis Histriae, Urška, nagrado portala Beletrina, in bila nominirana za nagrado fabula in knjižni prvenec. Živi v Ljubljani.

Sofija je sama v svoji prazni hiši. Sprašuje se, kam je šla mladost. Kaj mladost, življenje! April je, petek okoli dveh popoldan. Že april? Šele april? Ni več pomembno. Tisto, kar šele bo, je neskončno oddaljeno. Tisto, kar je že bilo, je neskončno blizu. Okna so odprta, saj Sofija potrebuje ves zrak, ki ga v Marjolani lahko dobi. *Dajte mi zraka! Prezračite! Ljudje božji, jaz ne morem dihati! Vse stoji! Duši me! Mene vse duši!*

Na srečo se bo dvignila nevihta, ki bo odpihnila zadušljivost, zatohlost, nizek pritisk, nekaj ... Ta nekaj misli skozi Sofijo. Zunaj čaka pomlad, ki bo zdaj zdaj z enim samim vdihom od nekod posrkala milijone litrov zelenega življenja in ga prečrpala v svet. Tone zelenega se bodo pognale v višave. Neslišno. In neslišno bodo jeseni z gnitjem izginile.

Babuškin kovček

Foto: Cene Hawlina

Barbara Pogačnik

Pesnica, prevajalka in literarna kritičarka Barbara Pogačnik se je rodila leta 1973 v Ljubljani. Diplomirala je iz romanske filologije na Université Catholique de Louvain v Belgiji in magistrirala na univerzi Sorbonne – Paris IV. Je avtorica zbirk *Poplave* (MK, 2007), *V množici izgubljeni papir* (LUD Literatura, 2008), *Modrina hiše /The Blue of the House* (Študentska založba, 2013), *Alica v deželi plaščev* (MK, 2016). Njene pesmi so izšle v 29 jezikih. Gostovala je na več kot petdesetih mednarodnih festivalih, njene pesmi so vključene v različne antologije, nekatere so tudi uglasbene. Živi in ustvarja v Ljubljani.

*Dve leseni babuški sem, ko prikovana
v vremenski hišici gledam,
kako ne govoriš. V meni
vzhaja vreme v oblakih, in toča, ki
uniči njivo, kadar ne govoriš. Od tako daleč sem
pred odprtimi vratci kot eno Polifemovo oko.
Njiva se zvije vase, in ni preprostega načina,
kako odpreti grlo, mehanizmi v oknih so lomljivi,
a poslikava na obeh babuškah ne pomeni,
da nimam rok. Ko ne govoriš, mi v naročju
zrastejo zelišča. Obzorje se zdrobi v stekleno oko,
šivankino uho se skozi lahki zrak
izmika niti. Rojstvo,*

*ki ne steče, izmaknjeni spomin. Pomlad
pred pticami trza s časom: zamiranje kaplje
v kljunu, tesnoba letnega časa. ...*

Premikanje jezika

Foto: Tatjana Pregl Kobe

Milenka Pungerčar

Pisateljica Milenka Pungerčar se je rodila 20. septembra 1925 v Veliki Nedelji pri Ormožu – z dekliškim priimkom Ljudmila Habjanič. Leta 1990 je izšla njena knjiga *Trate preteklosti*, leta 2000 knjiga kratkih zgodb *Rdeče marjetice* in leta 2013 roman *Informburo in oslovski kašelji*. *Upornica* je njen najobsežnejši roman, ki ga je pisala več let. Leta 2015 je bila nominirana za nagrado Mira. S kratko zgodbo (*Tomaževa pisma*) iz medvojnega časa v italijanskih zaporih je bila leta 2016 zmagovalka nagradnega literarnega natečaja za starejše Zgodba najine ljubezni (RTV SLO), izbrana tako od bralcev kot strokovne žirije. Umrla je 14. novembra 2017, na dan izida romana *Upornica*.

posebno
priznanje

nominiranke

Celica je bila temna in prazna. Od zidu je štrlela deska, nekakšno ležišče. Na njem je ležala gnusna odeja z zadahom po vlagi in plesni, prepojena s smradom in strjeno umazanijo. Zazrla se je v ozko lino pod stropom. Pas brezbarvne praznine je bil ves zunanji svet, ki je segel v njen prostor, kjer jo je obdajala votla tišina samote.

Kaj zato, če omagam ali bo bolelo, svojo voljo in prav bom obdržala, je petdeseti dan šepetala sama v sebi in se od vsega, kar jo je obdajalo, oddaljila. Zatekla se je v privide sonca, široke trate, kjer je v rahlem vetru šelestelo češnjevo listje, v vizijo gozdov, kjer je v šumenju mogočnega drevja žuborel potoček. V to spokojnost je le prekmalu vdrl nemir. Dvignili so jo in na nosilih odnesli iz celice. Megleno se je zavedla, da so jo prenesli na čoln, in kmalu ob nuninem obrazu nad seboj spoznala, da je ponovno v kaznilnici.

Upornica

Foto: osebni arhiv

Ana Schnabl

Pisateljica in doktorska študentka filozofije Ana Schnabl se je rodila 23. septembra 1985 v Ljubljani. Piše kolumne in kritike za portal AirBeletrina ter literarni reviji Literatura in Sodobnost. Skoraj desetletje je bila kulturna novinarka pri časopisu Dnevnik. Je urednica mednarodne evropske revije za poezijo, knjige in kulturo Versopolis. Njene kratke zgodbe, ki so bile objavljane v reviji Literatura in na portalu AirBeletrina, so navdušile širok krog ljubiteljskih in profesionalnih bralcev. Kratka proza prvenca *Razvezani* je prejela nagrado za najboljši prvenec na Slovenskem knjižnem sejmu leta 2017. Živi v Ljubljani.

Ni razlogov za strah, moja sestra je dobra, v temelju dobra, naredila bo tako, da bo prav. Odrešila nas bo trpljenja, odvezala me bo. Na njeno dobroto sem računala še dolgo potem, ko že ni bila več človek. Trdno sem jo držala za roko in opazovala njen s puhom porasli obraz, groteskni splet modrovijoličnih žilic na temenu in na hrbtišču dlani, dvigovanje in spuščanje koničaste ključnice. Njeno živahno in vlažno telo je propadlo v papir. Pogladiła sem jo po odsotnem obrazu in ji dlan položila na trebuh. Hotela sem, da v utripu mojega tkiva začuti, da lahko začneva znova. Moja dekliška dlan je ne bo strla, ne bo dokončala, kar je bilo v mržnji do življenja začeto. Upala sem brezmejno, v upanje, da mi bo razložila, kaj sem videla tisto junijsko popoldne, da mi bo pojasnila, kako nedolžno je bilo, sem zakrinkala svojo krivdo. Molčala sem, ko so se ji oči posteklenile. Stala sem ob njej in molčala tako odločno, da sem v spokoju sobe slišala, kako ji je nehalo biti srce. Stala sem ob truplu svoje sestre dvojčice. Nema.

Ana

Likovniki za nagrado MIRA 2017

Tanja Špenko

Rodila se je 31. julija 1956 v Ljubljani. Leta 1979 je diplomirala na slikarskem oddelku Akademije za likovno umetnost v Ljubljani pri prof. Štefanu Planincu. Razstavlja je začela leta 1979, od takrat sodeluje na mnogih skupinskih razstavah doma in v tujini. S samostojnimi razstavami je vsa leta navzoča v pomembnih domačih in tujih galerijah. Od nagrade Zlata ptica leta 1984 je prejela še vrsto drugih priznanj in nagrad, med drugim leta 2011 Grand Prix Mestne občine Ptuj na Mednarodnem slikarskem ekstemporu Ptuj. Je članica ZDSLU, deluje kot slikarka in likovna pedagoginja. Živi in ustvarja v Ljubljani.

Slike Tanje Špenko s koncentracijo likovne misli, z logiko nastajanja, z ustvarjalno močjo in simbolično vizualno lepoto pričajo o likovni kulturi izjemne umetnice, ki vse od začetka osemdesetih let preučuje specifičen prostor za risbo in išče ravnotežje med duhovno silo in igrivo barvno materijo. Čeprav upodablja geometrijske oblike in barve, je pogovor z njenimi slikami le na videz zahteven, saj postanejo, ko se izvijemo predsodkom o tem, kaj naj bi bilo njihovo tradicionalistično poslanstvo, osupljivo svobodne, neobremenjene in odprte.

*(Ob razstavi v kanalski Galeriji Rika Debenjaka, 2011:
Tatjana Pregl Kobe)*

Zima, akril na platnu,
60 cm × 40 cm, 2015

Nominirake
za literarno nagrado
MIRA
2017

Vesna Guštin Grilanc
Alenka Jensterle-Doležal
Simona Kopinšek
Sonja Koranter
Mirana Likar
Barbara Pogačnik
Milenka Pungerčar
Ana Schnabl

JAK

JAVNA
AGENCIJA ZA
KNJIGO RS

NIKE
WORLD CLUB
INTERNATIONAL

Vivo
catering

Narodna galerija

Izdal: ŽO SC PEN MIRA • Uredila: Tatjana Pregl Kobe • Uvod: Tanja Tuma,
predsednica Ženskega odbora slovenskega centra PEN Mira • Lektoriral: dr. Jože Gasperič
Oblikovala: Andrejka Čufer • Tisk: Medium, Žirovnica • Ljubljana, 12. december 2017